

AGDER
fylkeskommune

«Trekvartveiskonferansen» Regionplan Lister 2030

Med fokus på industriell symbiose og sirkulærøkonomi
Oppsummerende rapport

Digital konferanse 5. mai 2020

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn for konferansen	3
2	DEL I: Industriell symbiose og utviklingsmuligheter i Lister	4
2.1	Hva er industriell symbiose, og hvilken rolle må det offentlige spille? (v/ Lisbeth Randers, sekretariatsleder i Kalundborg Symbiose)	4
2.2	Universitetets rolle for å realisere og utvikle industriell symbiose i en region (v/ Johan Berg Pettersen, førsteamanuensis program for industriell økologi ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet)	5
2.3	Industriell symbiose og bærekraftig næringsutvikling (v/ Christophe Pinck, ansvarlig for internasjonale relasjoner i Eyde-klyngen)	6
2.4	Panel med korte innlegg fra næringsliv og utdanningssektoren i Lister 7	
2.4.1	Stine Skagestad, teknisk sjef i Eramet Norway Kvinesdal	7
2.4.2	Harry Leo Nøttveit, daglig leder hos CH4 Engineering AS	7
2.4.3	Federico Håland Gaeta, prosjektleder og lektor på Flekkefjord videregående skole	8
2.5	Dialog og diskusjon	8
3	Del II - De tematiske arbeidsgruppene presenterer sitt arbeid	10
3.1	Gruppe 1: Attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter + kultur (v/ Kåre Kristiansen, rådgiver i Agder fylkeskommune)	10
3.2	Gruppe 2: Verdiskaping, bærekraft og likestilling (v/ Liv Øyulvstad, næringssjef i Kvinesdal kommune)	11
3.3	Gruppe 3: Transport, kommunikasjon og samfunnssikkerhet (v/ Johan Martin Mathiassen, kommuneplanlegger i Farsund kommune)	11
3.4	Gruppe 4: Utdanning, kompetanse og tjenesteinnovasjon (v/ Svein Hansen, kommunalsjef for oppvekst og kultur i Flekkefjord kommune)	12
3.5	Generell diskusjon	13
3.6	Oppsummering av dagen (v/ opposisjonsleder i fylkestinget Gro Bråten og fylkesordfører Arne Thomassen)	14

1 Bakgrunn for konferansen

Konferansen ble arrangert som en del av arbeidet med Regionplan Lister 2030¹, en plan som skal bidra til å utvikle Lister til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode og likeverdige levekår.

For å markere at arbeidet med denne planer har kommet godt over halvveis, fikk konferansen tittelen «trekvartveiskonferansen». Industriell symbiose og sirkulærøkonomi ble valgt som fokusområde fordi politikerne i regionen mener at det ligger en rekke muligheter her for både å redusere klimagassutslipp og skape nye arbeidsplasser.

Konferansen ble arrangert som en nett-konferanse sammen med Listersamarbeidet og Lister Nyskaping, og den ble ledet fra studio i Postgården i Lyngdal. Til stede i studio var Lisbeth Reed og Manuel Birnrich fra Agder fylkeskommune, daglig leder for Lister Nyskaping, Christiane Skage, og daglig leder for Listersamarbeidet Svein Vangen. Over 50 deltakere fulgte med på nettet.

Konferansen ble åpnet av ordfører i Farsund kommune og leder av Lister interkommunale politiske råd, Arnt Abrahamsen.

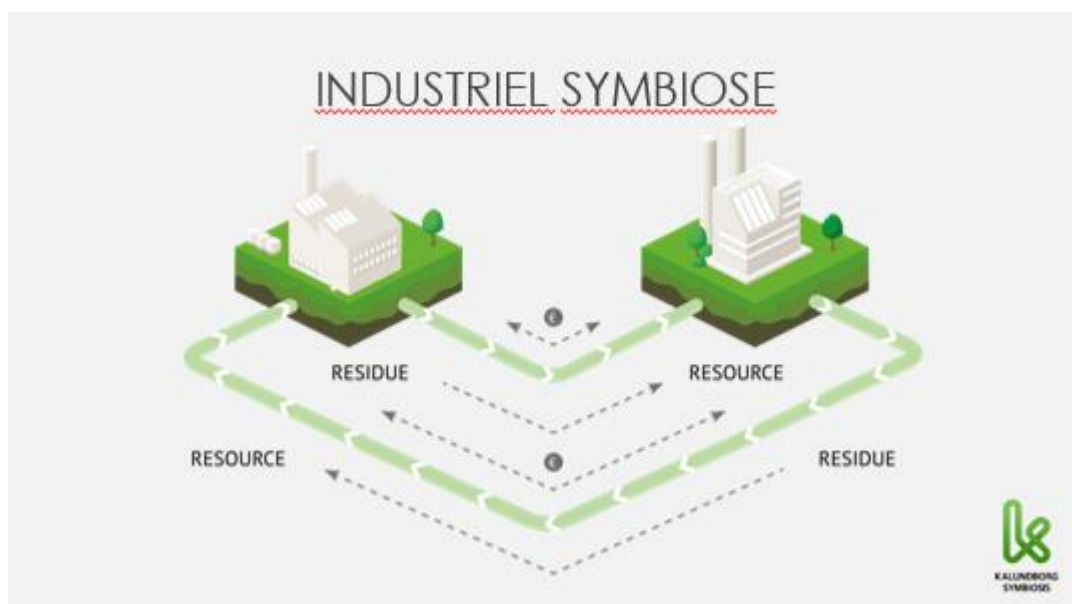
I studio i Postgården i Lyngdal: fra venstre Christiane Skage, daglig leder i Lister Nyskaping, og Lisbeth Reed og Manuel Birnrich fra Agder fylkeskommune (foto: Kristina Olsson Rogstadkjærnet)

¹ <https://agderfk.no/vare-tjenester/regional-planlegging-og-utvikling/pagaende-planarbeid-og-horinger/regionplan-lister-2030/>

2 DEL I: Industriell symbiose og utviklingsmuligheter i Lister

2.1 Hva er industriell symbiose, og hvilken rolle må det offentlige spille? (v/ Lisbeth Randers, sekretariatsleder i Kalundborg Symbiose)

Lisbeth Randers fra Dansk SymbioseCenter i Kalundborg ga en introduksjon i hva industriell symbiose er. Hovedprinsippet er at det som er et avfallsprodukt fra en bedrift kan brukes som en ressurs for en annen bedrift, og at begge får en gevinst av det. Det kan være energi-, vann-, eller materialressurser.

Bilde: Kalundborg Symbiosis

Det arbeidet som er blitt gjort med industriell symbiose i Kalundborg i Danmark over flere tiår har inspirert lignende initiativ i hele verden. En sentral suksessfaktor for at en har lyktes var at offentlig sektor hadde en aktiv pådriverrolle og tok initiativ for å få ting til å skje. Kalundborg kommune samarbeidet aktivt med de lokale industribedriftene som var interesserte. Dette sørget for en kontinuitet og det nødvendige langsiktige perspektivet.

I tillegg til kommunens aktive rolle har også EU-finansiering (strukturfonds- og Interreg-midler) vært avgjørende for å realisere konkrete prosjekter. Det har vært et aktivt samarbeid med partnere i utlandet (blant andre med Eyde-klyngen i Agder, med Trondheim, Sverige og Finland).

For å få mennesker med riktig kompetanse til Kalundborg, som bare er en mellomstor kommune nokså langt borte fra hovedstadsregionen, har det vært

avgjørende å få realisert viktige infrastrukturprosjekter som motorvei og togstasjon. I tillegg var det viktig å samarbeide med utdanningssektoren, både for å få tak i folk med relevant kompetanse, og for å få studenter til å skrive oppgaver om industriell symbiose.

2.2 Universitetets rolle for å realisere og utvikle industriell

symbiose i en region (v/ Johan Berg Pettersen, førsteamanuensis program for industriell økologi ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet)

Universitetet kan bidra på flere plan for å utvikle industriell symbiose. Et sentralt område er forskning om, og kartlegging av, materialstrømmer. NTNU tenker imidlertid bredere enn industriell symbiose på kun regionalt eller nasjonalt nivå. For å realisere det grønne skiftet må en tenke internasjonalt. Den enkelte industribedriften kjenner godt til egne materialstrømmer, men for å komme i gang med industriell symbiose, må industrien ha kunnskap om helheten i disse strømmene. Det gjelder også de strømmene som ikke umiddelbart anses for å ha en kommersiell verdi for den enkelte bedriften.

Lovmessige begrensinger kan være en utfordring når materialstrømmene krysser landegrenser. Noe av det viktigste å være klar over er at industriell symbiose ikke bare tar tid å realisere, men at det også betyr omstilling.

Hva kan universitet bidra med?

Forstå kostnader og
profittmuligheter

Kartlegging av material- og
ressursbase

Samfunnsomstilling: policy,
incentiver & medvirkning

Betydning av nye modeller
for forretning og ledelse

Kjennetegn ved Digital
innovasjon og nye
samarbeidsformer

Effektiv og praktisk
beslutningsstøtte: veiledere,
verktøy, KPI'er, digitale
plattformer

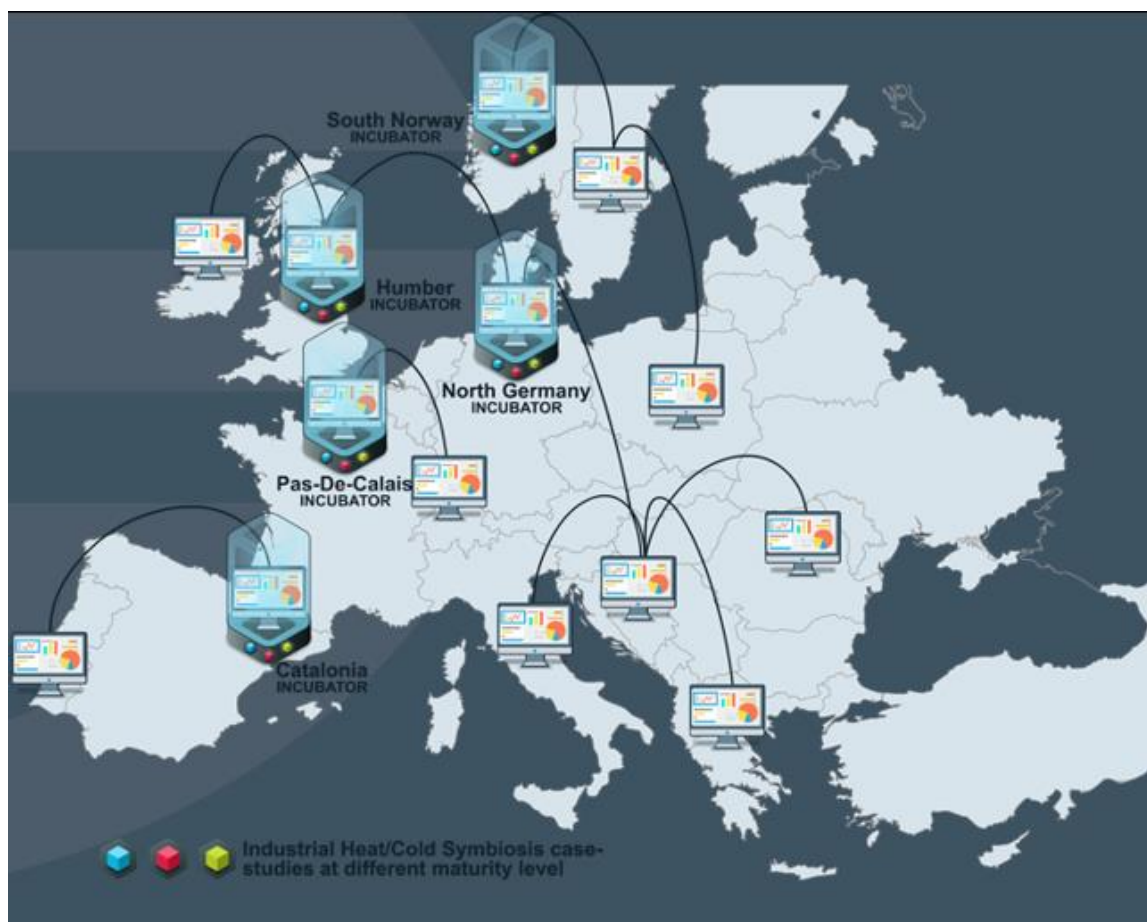

Bilde: NTNU

Johan Berg Pettersen bekreftet at samspill mellom offentlig og privat sektor er avgjørende. Industriell symbiose kan ikke vedtas eller dyttes frem av det offentlige. Ifølge Pettersen har det offentlige to hovedroller: 1. Å legge til rette og skape møteplasser. 2. Å bruke offentlige anskaffelser som virkemiddel. Sistnevnte kan imidlertid være vanskelig når det gjelder Lister-regionen, siden det ikke er et direkte forhold mellom det som prosessindustrien produserer og det som offentlig sektor etterspør.

2.3 Industriell symbiose og bærekraftig næringsutvikling (v/ Christophe Pinck, ansvarlig for internasjonale relasjoner i Eyde-klyngen)

Eyde-klyngen har over en rekke år jobbet systematisk rundt sirkulærøkonomi, fordi produksjon med minst mulig ressursbruk er selve bærebjelken for klyngesamarbeidet. Når det gjelder industriell symbiose er Eyde involvert i flere EU-finansierte internasjonale samarbeidsprosjekter og nettverk. Det er behov for mye forskning, kartlegging og offentlig støtte. De viktigste suksessfaktorene er samarbeid, transparens og samspill.

Bilde: Eyde-klyngens internasjonale samarbeid om bedre utnyttelse av energi og spillvarme (EU-prosjekt INCUBIS)

For å videreutvikle industriell symbiose i Lister og på Agder må regionen ha et eierskap til dette. En må samle seg om felles mål. Pinck mener at det ville være naturlig at fylkeskommunen tar en koordinerende rolle, fordi den har den nødvendige autoriteten. Agder ligger godt an til å kunne bli en foregangsregion for industriell symbiose.

2.4 Panel med korte innlegg fra næringsliv og utdanningssektoren i Lister

2.4.1 Stine Skagestad, teknisk sjef i Eramet Norway Kvinesdal

Eramet er medlem i Eyde-klyngen og en bedrift som konkret har jobbet med industriell symbiose. Fokuset har særlig vært på en best mulig utnyttelse av spillvarme. Overskuddsvarme fra produksjonsprosesser i Eramet i Kvinesdal brukes til å varme opp vannet til piggvaroppdrett-bedriften Stolt Seafarms som ligger vegg i vegg med Eramet. Det ovnsgassdrevne varmekraftverk i Eramet leverer også elektrisitet til sentralnettet. Spillvarme leveres som fjernvarme til eksterne kunder. Eramet har fått flere henvendelser fra bedrifter som ønsker å lokalisere seg i nærheten for å få utnyttet overskuddsvarme fra Eramet, og ønsker nye næringer velkomne. Stine Skagestad pekte på at Eramet har et godt samarbeid med kommunen. I tillegg er også samarbeidet med universitetet nyttig, f. eks. ved at studenter har laget flytskjema for spillvarmen i bedriften.

2.4.2 Harry Leo Nøttveit, daglig leder hos CH4 Engineering AS

Harry Leo Nøttveit har i mange år jobbet for utnyttelse av biogass og biobrensel, og for å skape arbeidsplasser basert på det i Lister-regionen. Han ser ikke Lister som en geografisk utkant, men som et senter for energi med god beliggenhet mot resten av Europa.

Et konkret resultat har vært realiseringen av et fjernvarmeanlegg i Lyngdal i 2012 som leverer spillvarme fra bedriften Berry Alloc til ca. 20 næringskunder i handelsparken og til fire kommunale bygg. Her har et offentlig anskaffelsesprosjekt med kommunen vært utløsende.

Nøttveit jobber aktivt for å realisere et biogassanlegg i Lister. Han mener regionen vil være svært egnet for et slikt anlegg, blant annet på grunn av mye tilgjengelig avfall fra landbruk og mat. Prosjektet er imidlertid helt avhengig av offentlige virkemidler. Nøttveit ser det som et problem at det tar så lang tid for Enova å få behandlet søknaden, og han savner den politiske viljen for realiseringen av slike anlegg nasjonalt.

2.4.3 Federico Håland Gaeta, prosjektleder og lektor på Flekkefjord videregående skole

Federico Håland Gaeta er lektor for både det nye tilbudet Blått naturbruk og for det kommende tilbudet Akvakultur på Flekkefjord videregående skole. Det er fulle klasser og høy etterspørsel etter disse tilbudene.

Det er etablert et samarbeid om sirkulær økonomi mellom skole (VG1 Naturbruk og VG2 Akvakultur) og næringslivet. Konkret jobbes det med utnyttelse av biomasse fra fiskeproduksjon til gjødsel og biogass (strøm). Et annet pågående prosjekt er et samarbeid med Flekkefjord kommune og Lister nyskapings Innakva-prosjekt vedrørende resirkulerings-anlegget og aquaponic-anlegget i Abelsnes. En ser også på potensialer for samarbeid rundt sirkulær økonomi med Universitet i Agder sitt ENTERS-prosjekt².

2.5 Dialog og diskusjon

Under hele konferansen var det mulig å stille spørsmål og sende kommentarer via chat-funksjonen, noe som bidro til aktiv involvering av deltakerne. Gjennom denne dialogen kom det f. eks. fram at industriell symbiose kan bidra til å sikre de industrielle arbeidsplassene i regionen. Sannsynligheten for at en virksomhet flyttes til et annet land blir mindre når virksomheten lokalt har inngått nære relasjoner vedrørende gjensidig utnyttelse av ressurser.

En grunn til at Norge ikke er kommet så langt på industriell symbiose som noen andre land, er sannsynligvis at det finnes rikelig med både vannressurser og grønn energi i Norge. Derfor er incentivene for å utnytte disse ressursene fra andre bedrifter forholdsmessig mindre.

Når det gjelder fylkeskommunens rolle for å utvikle industriell symbiose, pekte Lisbeth Reed og Manuel Birnbrich på at fylkeskommunen har sendt en prosjektsøknad til Klimasats-ordningen. Prosjektet «Agder symbiose» ønsker nettopp å få fart på utvikling av industriell symbiose i Agder. Det er blitt tilsatt en ny medarbeider i avdelingen for bærekraftig utvikling i fylkeskommunen som skal få ansvar for industriell symbiose og sirkulærøkonomi.

For å få finansiering til konkrete og større prosjekter gjelder det å bruke virkemiddelapparatet. Her kan også Regionalt forskningsfond Agder være relevant, som har sirkulærøkonomi som et fokusområde.

Universitetet i Agder ønsker å styrke samarbeidet om industriell symbiose og sirkulærøkonomi med næringslivet i Lister. Det foreslås å la studenter kartlegge ressursstrømmer i regionen.

---

² <https://enters.uia.no/>

Del I ble avsluttet med å fastslå at Lister har alle muligheter for å lykkes med industriell symbiose. Regionen har store industribedrifter med store verdistrømmer, god tilgang på energi og store råvareressurser, og en vokser fort innen marine næringer. Deltakerne mente derfor at industriell symbiose på Lister bør følges opp aktivt etter denne konferansen. Det er f. eks. ønskelig med et tettere samarbeid mellom kommune- og fylkespolitikere for å benytte spillvarme lokalt i fylkeskommunale bygg.

Bilde: Mentimeter-avstemning på spørsmålet: «Hva er det første vi må gå i gang med for å videreutvikle industriell symbiose i Lister?»

3 Del II - De tematiske arbeidsgruppene presenterer sitt arbeid

Hovedformålet med den delen av konferansen var at de fire tematiske arbeidsgruppene, som jobber med å utarbeide utkast til innholdet i Regionplan Lister 2030, skulle presentere sitt arbeid så langt. Dette skulle bidra til dialog på tvers av gruppene, samt med styrings- og prosjektgruppen og øvrige deltakere på konferansen.

Hver arbeidsgruppe er satt sammen av henholdsvis én representant fra hver av de seks Lister-kommunene, én fra Fylkesmannen i Agder, og én fra fylkeskommunen, som også har sekretærfunksjon for gruppen.

Alle gruppene ble utfordret på å si noe om hvordan de mener korona-utbruddet påvirker utfordringsbildet for regionen.

3.1 Gruppe 1: Attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter + kultur (v/ Kåre Kristiansen, rådgiver i Agder fylkeskommune)

Lister består av både historiske byer og kommuner med spredt bolig- og hyttebygging. Store avstander og dårlig offentlig kommunikasjon er en utfordring og gjør det vanskelig for deltakelse og aktivitet i sentrene. Tradisjonell varehandel er under press fra netthandel. Dette reduserer motivasjonen til å oppholde seg i sentrum. Lister anses å være attraktiv for reiseliv, men det er lite samarbeid mellom aktørene og lite kunnskap om de besøkende.

Det vil bli viktig å legge til rette for mer aktivitet, kultur og opplevelser i sentrum, slik at det blir mer attraktivt for både fastboende og besøkende. Her vil det være nødvendig med tett dialog med innbyggerne (samskaping). Detaljhandelen bør legge vekt på lokale varer, gjenbruk og kunst. Sentrene bør utvikles innenfor definerte grenser (fortetting), med fokus på å styrke stedegne fortrinn.

Det bør jobbes mer systematisk og kunnskapsbasert innenfor reiseliv. Det bør tilstrebes en funksjonsblanding av boliger, sunne utemiljø og tilrettelegging for alle, gjerne med ambisjonen om å bli best på universell utforming og økt mangfold.

Generelt endrer ikke korona-utbruddet noe når det gjelder langsiktige målsetninger under dette temaet. For arrangører av kulturarrangementer er imidlertid risikoene blitt større, noe som gruppen mener vil føre til færre arrangementer og mindre verdiskaping innenfor kultursektoren. Det er en risiko for at reiselivsdestinasjoner kan miste et utenlandsk publikum i mange år fremover.

3.2 Gruppe 2: Verdiskaping, bærekraft og likestilling (v/ Liv Øyulvstad, nærings sjef i Kvinesdal kommune)

Lister kjennetegnes av en lite variert næringsstruktur, noe som gjør regionen mindre attraktiv for tilflytting. Det er få vekstkraftige nyetableringer sammenlignet med landsgjennomsnittet. Næringsareal, spesielt sjøareal, anses som begrenset. Arbeidsmarkedet er «lukket», det vil si at mange bedrifter ikke lyser ut stillinger. Ansettelser skjer ofte med bakgrunn i nettverk og bekjentskap.

Befolkningsutviklingen er negativ, med flere eldre og færre i arbeidsfør alder per pensjonist. Det at offentlige arbeidsplasser blir lagt til sentrale strøk gjør det vanskeligere å tiltrekke seg og beholde høyt utdannet arbeidskraft.

Regionen har store utfordringer når det gjelder likestilling. Det er få kvinner i styrer og øvrige beslutningsorganer.

Korona-utbruddet og oljekrisen har ført til høy arbeidsledighet. Mange bransjer sliter. Per i dag er det umulig å vite hvilke langvarige konsekvenser dette vil få. Samtidig har Lister store naturgitte potensialer for økt verdiskaping, f. eks. innen havvind, taredyrking og annen bærekraftig akvakultur, landbruk, og reiseliv. Regionen har også to store universiteter i relativt nær avstand. Ny E39 forventes å styrke både bosteds- og næringsattraktivitet.

Det bør jobbes for en mer variert næringsstruktur, økt synlighet som opplevelsesdestinasjon, styrking av posisjonen som energiregion og for at flere kvinner jobber heltid og i ledende stillinger. For industrien vil det fortsatt være viktig å jobbe med reduksjon av klimagassutslipp og å utnytte potensialene innen sirkulærøkonomi.

Arbeidsgruppen mener at fremdriftsplanen for hele arbeidet med Regionplan Lister 2030 bør utsettes på grunn av den svært uforutsigbare situasjonen som har oppstått i forbindelse med korona-utbruddet.

3.3 Gruppe 3: Transport, kommunikasjon og samfunnssikkerhet (v/ Johan Martin Mathiassen, kommuneplanlegger i Farsund kommune)

Hovedutfordringen under dette temaet er å få til en dreining i retning av mer klimavennlig transport for både person og gods. Flere må velge å reise kollektivt, sykle eller gå, og mer gods må overføres fra vei til sjø og bane. Dette vil kreve økt fokus på samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

I Lister, som i stor grad preges av et spredt utbyggingsmønster med stort transportbehov, er det store muligheter for å redusere utslippene fra transport gjennom elektrifisering av privatbil- og transportsektoren. Her er det viktig med en satsing på utbygging av ladeinfrastrukturen.

Ny E39 vil kunne gi nye muligheter forutsatt at kryss og tilførselsveier gir gode forbindelser til det regionale hovedveisystemet. En hovedutfordring vil være å unngå nye etableringer langs den nye veien som kan svekke eksisterende sentra, sånn som f. eks. kjøpesentre.

Gruppen foreslår å lage en mulighetsstudie som belyser mulighetene for å utvikle de fire havnene, veistrukturen og Lista flyplass til et transportknutepunkt.

For å forbedre kollektivtransporttilbud vil det være nødvendig å utvikle nye kollektivløsninger både mellom tettstedene, til jernbanen og i resten av regionen. Disse må være universell utformet.

En godt utbygd digital infrastruktur er en av nøklene til fremtidig vekst og velferd, men det er nødvendig å bygge flere sammenhengende fiberkabler med god kapasitet.

Når det gjelder samfunnssikkerhet, er det viktig å lage en oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse for Lister, som blant annet skal bidra til at skadeomfanget på kommunikasjonsinfrastruktur som følge av ekstremvær reduseres betydelig.

Arbeidsgruppen mener ikke at korona-utbruddet endrer det generelle utfordringsbildet for Lister under dette temaet.

Gruppen utfordres til å se på reisetid, inn- og utpendling mellom kommunene i det videre arbeidet.

3.4 Gruppe 4: Utdanning, kompetanse og tjenesteinnovasjon (v/ Svein Hansen, kommunalsjef for oppvekst og kultur i Flekkefjord kommune)

Listerregionen har den laveste befolkningsandelen med universitets- og høgskole-utdanning i Agder. For å dekke regionens kompetansebehov på nivå over videregående skole, trengs det større mangfold og variasjon når det gjelder desentraliserte studier på høyskole-, universitets- og fagskolenivå.

Det er en utfordring at to tredjedeler av kvinnene i regionen arbeider deltid, og at fem av seks kommuner har skoler med firedagersuke for noen elever.

Det jobbes godt med tidlig innsats i regionen. Samlet sett har Lister en lavere andel barn med vedtak om spesialundervisning enn Agder og landet. Regionen har også færre omsorgsovertakelser og lavere andel barn med barnevernstiltak.

Lister har markert lavere sysselsetting for flyktninger enn for andre deler av befolkningen, og ligger under nasjonale tall. Flyktninger har også lavere utdanningsnivå enn resten av befolkningen.

Det er høyere forekomst av overvekt og dårlige levevaner, større sosial ulikhet og mer rusbruk blant ungdom i Lister enn i resten av Agder og landet for øvrig.

Arbeidsgruppen mener ikke at korona-utbruddet endrer det generelle utfordringsbildet for Lister under dette temaet.

Det er viktig at det jobbes systematisk for å dekke regionens behov for kompetanse. Med tanke på likestilling bør det være et mål at alle skoler i Lister har femdagersuke. Regionen bør jobbe godt med tidlig innsats og tilpasset opplæring, og for at flykninger som kommer til regionen kommer tidlig ut i utdanning og arbeid.

Det er en ambisjon at Lister blir en foregangsregion med tanke på digitalisering og tjenesteinnovasjon innen helse, omsorg og øvrige kommunale tjenester.

3.5 Generell diskusjon

Under presentasjonene viste det seg at det finnes tematiske overlappinger mellom gruppene (f. eks. på transport og reiseliv). Derfor er det viktig at gruppene blir enige med hverandre hvordan de fordeler tematikkene mellom seg. Dessuten bør gruppene jobbe enda mer bevisst med de tre gjennomgående perspektivene for planarbeidet, særlig med klima og miljø. I den sammenheng bør gruppene diskutere åpenbare målkonflikter, f. eks. betydningen av en firefelts motorvei versus tap av natur og mål om reduserte klimagassutslipp.

I det videre arbeidet med Regionplan Lister 2030 bør en fortsette med å involvere ungdom og kvinner spesielt.

Desentralisert utdanning peker seg ut som et av de mest sentrale satsingsområdene for Lister. Her er det viktig å videreutvikle Lister Kompetanse og ha god dialog med UiA. Samtidig er det viktig å ikke undervurdere fagarbeidernes betydning når en snakker om å øke andelen med høyere utdanning. Å fortsette å rekruttere ungdom til å arbeide i industrien, innen håndverksfag og som fagarbeidere innen utdanning og omsorg, er viktig for regionen. Her må en være oppmerksom på å stimulere ungdom til å velge uavhengig av kjønn.

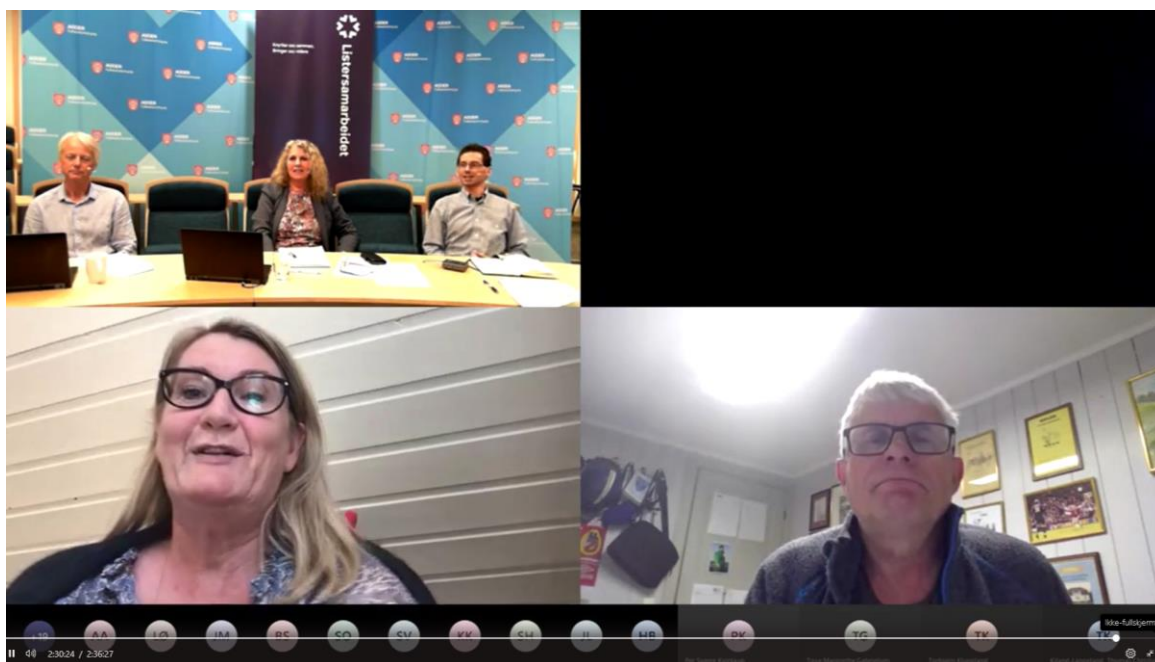
Det er viktig at Regionplan Lister 2030 og dens handlingsprogram blir utviklet parallelt og at en kommer fram til konkrete tiltak i handlingsprogrammet.

Det er en styrke at Lister preges av et godt samarbeid, både på det politiske planet og på det administrative og faglige.

3.6 Oppsummering av dagen (v/ opposisjonsleder i fylkestinget Gro Bråten og fylkesordfører Arne Thomassen)

Konferansen anses å ha vært veldig vellykket. Gro Bråten fremhevet viktigheten av å fortsette med å gi kvinner plass i arbeidet med Regionplan Lister 2030. Arbeidsgruppene bør f. eks. ta innover seg det som kom fram på «Kvinnespranget»-konferansen i april. Arne Thomassen supplerte med at også involvering av næringslivet er viktig. Regionplan Lister 2030 er et viktig bidrag til Regionplan Agder 2030s ambisjon om å ta hele Agder i bruk.

Bilde: Et inntrykk fra konferansen.

AGDER
fylkeskommune

Agder fylkeskommune
Postboks 788, Stoa
NO-4809 Arendal

Besøksadresse Kristiansand:
Tordenskjolds gate 65

Org.nr.: 921 707 134
Bank: 3207.28.74993

Besøksadresse Arendal:
Ragnvald Blakstads vei 1

www.agderfk.no

